

Målnummer:	856-00	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	2002-04-26		
Rubrik:	Avgift enligt lagen om vägavgift för vissa tunga fordon har satts ned eftersom den överskridit högsta tillåtna årsavgift enligt direktiv 93/89/EEG.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 5 §, 7 §, 9 §, 10 §, 11 §, 16 §, 17 § och 18 § lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon• Artikel 7 f) i rådets direktiv 93/89/EEG av den 25 oktober 1993 om medlemsstaternas tillämpning av skatter på vissa fordon som används för godstransporter på väg och tullar och avgifter för användning av vissa infrastrukturer• Numera ersatt av rådets direktiv 1999/62/EG		
Rättsfall:			

REFERAT

O.L. ägde en tung lastbil som under år 1999 var avställd med kortvariga avbrott. Avställningen var avbruten under tiden den 15-22 februari, den 14-20 mars, den 19-25 april samt den 24-25 maj.

Skattemyndigheten i Örebro fastställde genom beslut den 2 september 1999, med tillämpning av lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon (LVA), att O.L:s fordon var vägavgiftspliktigt för sammanlagt fyra avgiftsperioder om ett år vardera. De fyra perioderna angavs ha tagit sin början den 15 februari, den 14 mars, den 19 april och den 24 maj 1999.

O.L. överklagade skattemyndighetens beslut och anförde i huvudsak följande. När han ägde den aktuella lastbilen var den mestadels avställd på grund av att bromsarna inte fungerade. Lastbilen har sammanlagt varit påställd i 20 dagar och för detta krävs han på 46 500 kr i vägskatter. Det innebär 2 350 kr per dag. Bilen är maximalt värd 25 000 kr, så det är inte rimligt. Pengarna går bara runt. Det är onödigt att skattemyndigheten kräver honom på dessa pengar, när de måste betala tillbaka dem igen när bilen ställs av. Han måste återta bilen av den som köpt den, eftersom köparen inte kan påstå bilen förrän dessa avgifter har betalats in. Han har inte 46 500 kr utan att låna. Det är anmärkningsvärt hur skattemyndigheten utnyttjar sina bestämmelser och idkar utpressning. Det hade varit billigare för honom att ha bilen påställd hela tiden. Detta är inte rättvist.

Skattemyndigheten fann inte skäl att ändra sitt beslut.

Länsrätten i Örebro län (1999-11-19, ordförande Pock) yttrade: Av 5 § LVA framgår bl.a. att fordon med en viss totalvikt som är eller bör vara registrerat i det svenska bilregistret (svenskt fordon), och som inte är avställt, är vägavgiftspliktigt. - Enligt 9 § LVA inträder avgiftsplikt för svenskt fordon när fordonet införs i bilregistret eller, om fordonet samtidigt avställs, då avställningen upphör. Om fordonet är avställt på ägarens begäran, inträder avgiftsplikt då avställningen upphör. Av 10 § första stycket LVA framgår att för svenskt fordon betalas vägavgift för en avgiftsperiod om ett år. I 13 § andra stycket LVA stadgas att när avgiftsplikt inträder skall vägavgift betalas in senast tre veckor efter avgiftspliktens inträde. Enligt 16 § LVA utfärdas vägavgiftsbevis när betalning har skett. - Enligt 17 § LVA skall vägavgift betalas tillbaka bl.a. om avgiftsplikt upphör för ett fordon under den tid för vilken vägavgift betalats. En förutsättning för återbetalning är att vägavgiftsbeviset

ges in till skattemyndigheten före utgången av den period för vilken avgiften har betalats. Vägavgiften betalas tillbaka med ett belopp som motsvarar den del av avgiften som belöper på antalet återstående hela månader för vilka avgift har betalats, räknat från det att vägavgiftsbeviset kom in till skattemyndigheten. - Enligt 18 § första stycket LVA skall dröjsmålsavgift tas ut om vägavgiften inte betalats inom den tid och i den ordning som har bestämts enligt denna lag. Beskattningsmyndigheten får medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift, om det finns särskilda skäl. - Av handlingarna i målet framgår följande. Av bilregistret framgår att fordonet EXT 649 har varit i trafik under 1999 mellan följande datum:

15 februari - 22 februari

14 mars - 20 mars

19 april - 25 april

24 maj - 25 maj.

Fordonet är således vägavgiftspliktigt för följande avgiftsperioder;

15 februari 1999 - 14 februari 2000

14 mars 1999 - 13 mars 2000

19 april 1999 - 18 april 2000

24 maj 1999 - 23 maj 2000

Dessa fastställda vägavgifter är obetalda. - Riksskatteverket har i yttrande anfört i huvudsak följande. Utformningen av det svenska vägavgiftssystemet styrs i väsentliga delar av rådets direktiv 93/89/EEG av den 25 oktober 1993 (ersatt av rådets direktiv 1999/62/EG av den 15 juni 1999) samt det samarbetsavtal om uttag av en vägavgift för tunga godstransporter, som Sverige sedan den 1 januari 1998 är anslutet till. I artikel 10 i avtalet stadgas att vägavgift skall återbetalas vid ansökan om beviset återlämnas före utgången av betalningsperioden. Det belopp som skall återbetalas skall baseras på antalet återstående hela månader för vilka avgift har betalats uttryckt i tolfte delar av avgiften. - Om ett fordon ställs av för att ägaren begär det, t.ex. om ägaren inte skall använda fordonet under en viss period, upphör fordonet att vara vägavgiftspliktigt. En fordonsägare kan efter ansökan få tillbaka betald vägavgift på sätt som framgår av 17 § LVA. Avgiftsplikt inträder på nytt när avställningen upphör. Eftersom vägavgift alltid skall betalas för en avgiftsperiod om ett år, börjar en ny avgiftsperiod att löpa när ett fordon upphör att vara avställt och vägavgift för en ny ettårsperiod påförs. Detta gäller också om fordonet ställs av och på flera gånger under samma år oavsett om tidigare fastställda avgifter har betalats eller inte. Någon möjlighet att sätta ned en avgift finns inte i nuvarande lagstiftning. - Länsrätten gör följande bedömning. - Avgiftsplikt inträder då avställning upphör. När avgiftsplikt inträder skall vägavgiften betalas senast tre veckor efter avgiftspliktens inträde. Avgiften beräknas för en period om ett år. Om avgiftsplikten upphör för ett fordon under den tid för vilken vägavgift betalats, t.ex. vid avställning av fordonet, skall vägavgift betalas tillbaka. En förutsättning för återbetalning av vägavgift är att vägavgiftsbeviset, som utfärdas när betalning skett, ges in till skattemyndigheten. Om avställning upphör på nytt börjar en ny årlig avgiftsperiod att löpa. Länsrätten finner därför att skattemyndigheten har haft fog för sitt beslut att påföra de aktuella vägavgifterna. - Vägavgiften har inte betalats vid de fyra aktuella upphöranden av avställning. Eftersom vägavgifterna inte har betalats i rätt tid tillkommer dröjsmålsavgift. Befrielse från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift kan enligt 18 § LVA medges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl. Av förarbetena till lagen (prop. 1997/98:12, s. 48) framgår att bestämmelserna i 18 § har utformats i enlighet med reglerna om dröjsmålsavgift i 61-63 §§ fordonsskattelagen. I förarbetena

till fordonsskattelagen (prop. 1991/92:93, s. 81) uttalade departementschefen följande. För att en omständighet skall få medföra befrielse från dröjsmålsavgift, helt eller delvis, bör den till sin karaktär i första hand vara sådan att den betalningsskyldige inte kunnat förutse eller råda över den. Särskilda skäl bör således normalt föreligga vid sjukdom eller olyckshändelse av sådant slag att betalningen på förfallodagen därigenom avsevärt försvåras. Däremot bör särskilda skäl inte anses föreligga om betalningsförsummelsen beror på betalningsoförmåga. - Med beaktande av ovanstående finner länsrätten att vad O.L. anför inte utgör särskilda skäl för befrielse eller nedsättning av dröjsmålsavgiften. Skattemyndigheten har således haft fog för sitt beslut även i denna del. Överklagandet skall därför avslås. - Länsrätten avslår överklagandet.

O.L. överklagade länsrättens dom och yrkade ändring därav på så sätt att han skulle förpliktas betala vägavgift endast för den tid varunder han inte haft bilen avställd. Han yrkade samtidigt inhibition av länsrättens dom i avvaktan på kammarrättens slutliga avgörande.

Skattemyndigheten bestred bifall till överklagandet.

O.L. anförde bl.a. följande till grund för sin talan. Det är orimligt att han skall betala för fyra vägavgiftsperioder. Bilen har varit avställd hela tiden, förutom vid de tillfällen den körts till verkstad för reparation, totalt cirka 50-60 kilometer. Det är anmärkningsvärt att han måste betala in den av skattemyndigheten fastställda summan på 46 500 kr, för att återbetalning av pengarna sedan skall ske till honom. För övrigt fick han inte någon som helst information om lagändringen före dess ikraftträdande. Han sålde bilen men fick tillbaka den av köparen, eftersom köparen inte kunnat bruka bilen då vägavgifterna inte var betalda. Först då erhöll han information om de nya vägavgiftsreglerna.

Skattemyndigheten anförde bl.a. följande. Under december 1997 skickade Vägverket ut en informationsbroschyr till samtliga ägare av avgiftspliktiga fordon. Dessutom skickades broschyren under 1998 ut till ny ägare i samband med att äganderättsövergångar registrerades i bilregistret. O.L. är såsom ägare till fordonet skyldig att känna till bestämmelserna om när och hur vägavgift för fordonet skall betalas och hur vägavgift kan återbetalas. En förutsättning för återbetalning är att vägavgiftsbeviset ges in till skattemyndigheten före utgången av den period för vilken avgiften har betalats. Det belopp som kan återbetalas motsvarar den del av avgiften som belöper på antalet återstående hela månader för vilken avgift betalats, räknat från det att vägavgiftsbeviset kommer in till skattemyndigheten. I praktiken innebär detta att ju senare vägavgiften betalas, desto mindre blir beloppet som återbetalas.

Kammarrätten i Jönköping (2000-02-01, Englund, von Strokirch, referent, Nermark), som tog upp målet till slutlig prövning, beslutade följande: I 17 § LVA har en möjlighet till återbetalning av vägavgiften införts för fordonsägare som inte avser att bruka sitt fordon och avställer fordonet, innan avgiftsperioden om ett år är till ända. Återbetalning kan nämligen ske genom att vägavgiftsbeviset ges in till skattemyndigheten. Vägavgiften betalas då tillbaka med ett belopp som motsvarar den del av avgiften som belöper på antalet återstående hela månader för vilka avgift har betalats, räknat från det att vägavgiftsbeviset kom in till skattemyndigheten. Av 16 § LVA framgår att vägavgiftsbevis utfärdas först när betalning av vägavgift har skett. - Kammarrätten finner i likhet med länsrätten att O.L. är betalningsskyldig för de av skattemyndigheten påförda vägavgifterna och dröjsmålsavgifterna. Enligt vad Riksskatteverket anför i länsrätten under handläggningen där finns inte någon laglig möjlighet att sätta ned avgifterna. Kravet på proportionalitetsavvägning får anses innefattat i bestämmelsen om möjlighet till återbetalning av vägavgift. - Kammarrätten avslår överklagandet.

O.L. fullföljde sin talan.

Prövningstillstånd meddelades.

Riksskatteverket bestred bifall till överklagandet.

Regeringsrätten (2002-04-26, Ragnemalm, Hulgaard, Almgren, Melin, Stävberg) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. I LVA i den i målet aktuella lydelsen föreskrivs bl.a. att avgiftsplikt för svenskt fordon inträder när fordonet införs i bilregistret eller när fordonet upphör att vara avställt (9 §). För svenskt fordon betalas vägavgift för en period om ett år medan för utländska fordon avgiften betalas för dag, vecka, månad eller år (10 §). Avgiften anges till vissa belopp per år, månad, vecka och dag (11 §). Beloppen skall årligen omräknas så att de motsvarar de belopp som anges i ecu i ett avtal mellan vissa av Europeiska unionens medlemsstater (23 §). När betalning skett utfärdas ett vägavgiftsbevis (16 §). Vägavgift skall betalas tillbaka bl.a. om avgiftsplikt för ett fordon upphör under tid för vilken vägavgift har betalats (17 § första stycket 1). En förutsättning för återbetalning är emellertid att vägavgiftsbeviset ges in till beskattningsmyndigheten före utgången av den period för vilken avgiften har betalats (17 § andra stycket). Om vägavgiften inte betalas inom den tid och i den ordning som föreskrivs i lagen skall dröjsmålsavgift tas ut (18 § första stycket). Beskattningsmyndigheten får medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift, om det finns särskilda skäl (18 § tredje stycket).

År 2000 (SFS 2000:487) infördes bestämmelser om bl.a. att avgiften får sättas ned om avgiftsplikten har upphört innan avgiften är betald (17 a § första stycket). Dessa trädde i kraft den 1 juli 2000 och skall, enligt övergångsbestämmelserna, inte tillämpas när avgiftsplikt upphört före ikraftträdandet. Numera anges avgiftens belopp i euro men omräknas till svenska kronor årligen (11 och 23 §§).

Regleringen i LVA har sin grund i rådets direktiv 93/89/EEG av den 25 oktober 1993 om medlemsstaternas tillämpning av skatter på vissa fordon som används för godstransporter på väg och tullar och avgifter för användningen av vissa infrastrukturer. Direktivet har numera ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/62/EG sedan det förra direktivet av Europeiska gemenskapernas domstol genom dom den 5 juli 1995 i mål C-21/94, Europaparlamentet mot Rådet, REG 1995 s. I-1827, upphävts men förklarats vara tillämpligt till dess ett nytt direktiv antagits. Det gällande direktivet som trädde i kraft den 20 juli 1999 har, i nu relevanta avseenden, samma sakliga innehåll som det förra.

I artikel 7 d) i 1993 års direktiv föreskrivs att trafikavgifter (i det nya direktivet benämnt vägavgifter) bara skall tas ut av dem som använder motorvägar eller andra flerfiliga vägar av motorvägskaraktär, broar, tunnlar och bergspass. Enligt artikel 7 e) får emellertid en medlemsstat föreskriva att fordon registrerade i den staten skall avkrävas trafikavgifter för användande av hela vägnätet inom dess territorium. Såvitt gäller avgifternas storlek föreskrivs i artikel 7 g), första stycket, att trafikavgifterna skall stå i förhållande till hur länge den berörda infrastrukturen skall användas. En medlemsstat får emellertid, enligt samma artikel, andra stycket, tillämpa endast årliga avgiftssatser för fordon som är registrerade i den staten. Enligt artikel 7 f) skall medlemsstaten bestämma trafikavgifter till ett belopp som för år får uppgå till högst ett i direktivet angivet belopp om, inklusive administrationskostnader, 1 250 ecu. Denna högsta nivå gäller även om två eller flera medlemsstater, med tillämpning av artikel 8 i direktivet, väljer att samarbeta för att införa ett gemensamt trafikavgiftssystem.

Direktivet syftar således bl.a. till att reglera uttag av vägavgifter för vissa slag av fordon för utnyttjande av vissa slag av vägar under tid som dessa vägar rent faktiskt används. Direktivet medger emellertid att avgiftsuttaget schabloniseras på så sätt att en medlemsstat får bestämma vägavgift för fordon som är registrerade i den staten för användande av statens hela vägnät under ett års

tid. I direktivet anges emellertid en avgiftsnivå per år som inte får överskridas. Direktivet innehåller däremot inte, genom föreskrifter om t.ex. återbetalning av avgifter, några anvisningar om hur medlemsstaterna skall förfara för att säkerställa att denna angivna högsta avgiftsnivå inte överskrids.

I det avtal som Belgien, Danmark, Tyskland, Luxemburg och Nederländerna slutit på grundval av direktivet, det s.k. Eurovinjettsystemet, och som Sverige tillträtt (SÖ 1997:50), har emellertid parterna kommit överens om vissa regler beträffande återbetalning vid uteblivet utnyttjande. Enligt artikel 10.1 i avtalet återbetalas vägavgiften på begäran om utfärdat bevis om betald vägavgift återlämnas före utgången av den period för vilken den har betalats. I artikel 10.3 ges parterna rätt att avstå från återbetalning för fordon som är registrerade i deras egna territorier. I avtalet anges vidare de avgiftssatser, inklusive administrationskostnader, som gäller för år, månad, vecka och dag. Den högsta vägavgiften för år uppgår därvid till det i direktivet angivna maximibeloppet.

Vid tiden för skattemyndighetens beslut i förevarande mål hade euron införts som gemensam valuta för de i den ekonomiska och monetära unionens tredje etapp deltagande staterna. I rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron föreskrivs att varje hänvisning till ecun i ett rättsligt instrument ersätts med en hänvisning till euron till en kurs av en euro för en ecu.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Det är ostridigt i målet att avgiftsplikt för O.L:s lastbil under år 1999 förelegat endast under de tider som tidigare redovisats.

Direktivets övergripande syfte är, som framgår av dess ingress, att bidra till att avlägsna snedvridning av konkurrensen mellan transportföretag i medlemsstaterna genom att harmonisera avgiftssystemen och införa rättvisa ordningar för att ta ut infrastrukturkostnader av åkare. Det är till fullföljande av detta syfte som det i direktivet föreskrivs bl.a. gemensamma maximivägaravgifter.

Genom regleringen i LVA har Sverige utnyttjat den möjlighet som direktivet ger att ta ut vägavgift för användande av hela det svenska vägnätet. Såvitt gäller vägavgiftens storlek har Sverige även i det avseendet utnyttjat den möjlighet till schablonisering som direktivet erbjuder genom att för svenska fordon ta ut en årlig avgift oberoende av i vilken utsträckning vägnätet faktiskt används. Den i lagen föreskrivna årsavgiften överstiger inte det i direktivet angivna maximibeloppet.

Den svenska regleringen synes, allmänt sett, stå i överensstämmelse med direktivets föreskrifter. Innebörden av det beslut som skattemyndigheten fattat rörande O.L:s skyldighet att betala vägavgift är emellertid att under året närmast efter det att avgiftsplikt för fordonet inträdde den 15 februari 1999 debiteras för tiden fr.o.m. den 14 mars dubbel årsavgift, fr.o.m. den 19 april tredubbel årsavgift och fr.o.m. den 24 maj samma år fyrdubbel årsavgift. Att så blivit fallet är ett resultat av att skyldighet att betala hel årsavgift inträder varje gång en avställning upphör och att det enligt dåvarande regler även vid kortvarigt avbrott i avställningen av ett fordon krävdes att hela årsavgiften betalades in samt att avgiftsbevis erhöles och återsändes till beskattningsmyndigheten för att återbetalning därefter skulle kunna ske.

Det står klart att under sådana i viss mån särpräglade förhållanden som dem som förekommer i förevarande mål en tillämpning av de dåvarande svenska reglerna om betalning av hel årsavgift och om återbetalning medför ett resultat som står i strid med direktivets föreskrift om högsta tillåtna årsavgift. Genom den lagändring som berörts ovan ges möjlighet att, med verkan från den 1 juli 2000, ta ut vägavgift endast för den tid avställningen av ett fordon avbrutits. Lagen har därmed, såvitt kan bedömas, kommit att bringas i överensstämmelse med direktivet på denna punkt.

Den bestämmelse i direktivet som föreskriver en högsta tillåten årsavgift är klar, entydig och ovillkorlig. Den skall därför tillämpas framför de bestämmelser i LVA vilkas tillämpning medför ett resultat som strider mot direktivet. Vägavgiften skall således begränsas till ett belopp i svenska kronor som motsvarar motvärdet av 1 250 euro. Den årsavgift som gällde för fordonet var bestämd med utgångspunkt i detta belopp. Vägavgiften för den första perioden bör därför kvarstå och de tre övriga undanröjas.

Även vid denna utgång kommer O.L. att vara betalningsskyldig för vägavgift med ett belopp som är avsevärt större än det som belöper sig på den tid under vilken avställningen varit avbruten. Det finns mot den bakgrunden skäl att, med tillämpning av 18 § tredje stycket LVA, helt befria O.L. från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten undanröjer, med ändring av kammarrättens dom, de vägavgifter som påförts för perioderna med början den 14 mars, den 19 april och den 24 maj 1999 samt befriar O.L. från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift.

Föredraget 2002-03-21, föredragande Nilsson, målnummer 856-2000

Sökord: EG-mål; Vägavgift

Litteratur: prop. 1997/98:12 s. 31-34, 37-38, 45-48; prop. 1999/2000:105 s. 87-88.
